

**LEPAU JE S
SAUSADAMI
VKÜPER
BITI
str. 3**

**PRVA
SLOVENSKA
MEŠA V
BUDAPEŠTI
str. 6**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 23. septembra 1999 ☼ Leto IX, št. 19

Monošter: Konferenca o turizmu

Kako in kakšne turiste privabiti?

"Ko sva s svojim nizozemskim kolegom prvič prehodila Goričko, sta naju presenetili dve stvari. Najprej to, s kakšnimi bogatimi naravnimi danostmi razpolaga pokrajina, potem pa to, koliko praznih, zapuščenih domačij najdeš v teh krajih."

Misli, ki jih je izrekel na začetku svojega predavanja g. *Walther Czerny*, ekspert za turizem pri EU, smo slišali na konferenci o turizmu, ki jo je priredila 9. in 10. septembra Zveza Slovencev z naslovom «Možnosti turizma v Porabju in na Goričkem». Konferenco sta omogočila **Regionalna pisarna svetovne banke** in **program Phare CBC** preko Zveze civilnih organizacij Orsége. Konferenca se je odvijala v sklopu «Porabskih srečanj».

Po pozdravnih govorih Károlya Bauerja, župana Monoštra, in Petra Markója, predsednika županijske skupščine, se je zvrstilo pet predavanj. *László Fekete*, vodja glavnega oddelka pri Ministrstvu za gospodarstvo, je predstavil možne vire financiranja. Na javne razpise so dobili letos približno štirikrat toliko prošenj, kot so razpoložljiva sredstva (25 milijard). V naslednjem proračunskem letu se bodo omenjena sredstva znatno povečala (100 milijard). *Dezso Szigeti*, generalni sekretar Regionalne turistične komisije za zahodno Prekodonavje, je med nalogami komisije postavil zagotovitev pretoka informacij med ministrstvom in samoupravami (občinami) ter pomoč marketinške dejavnosti. *Csaba Babos*, podpredsednik Zveze podeželskega turizma, je nanizal razvoj Zveze, ki so jo

ustanovili l. 1996 s 27 člani. Trenutno ima Zveza 135 članov in tudi lokalno organizacijo, ki so jo ustanovili letos maja prav v Monoštru in okolici s 25 člani. Tudi po mnenju udeležencev je bilo najbolj zanimivo predavanje *Darje Pojbič*, sodelavke Podjetja za promocijo kulture Franc-Franc, ki je nosilec projekta Turistična pot med Muro in Rabo. Predavateljica je predstavila do zdaj opravljeno delo (anketiranje, okrogle mize, spoznavanje terena itd.) ter nekatere rezultate. Na skupnem zemljevidu Porabja in Goriškega je označena krožna pot z vsemi sakralnimi, zgodovinskimi, etnološkimi in naravnimi znamenitostmi območja. Označene so tudi kolesarske steze in učne poti, ki se navezujejo na krožno pot. Pripravljajo se tudi posebni zemljevidi, na katerih bodo označene le znamenitosti istega tipa. Saj so lahko med turisti taki, ki jih zanimajo le sakralni spomeniki ali recimo naravne znamenitosti.

Predavatelji in udeleženci posveta so bili enotnega mnenja, da je za pokrajino najbolj primeren ekološki oz. sonaravni individualni turizem, ki si ga pa ne moremo predstavljati brez razvijanja turistične in ostale infrastrukture (možnosti za prenočitve, prehrano, cestne povezave, vprašanje mejnih prehodov).

Da za naši pokrajini še zmeraj ni dovolj zanimanja, kaže tudi dejstvo, da sta se konferenca izmed približno tridesetih povabljenih turističnih agencij iz Slovenije, udeležili le dve.

M. Sukič

80 let v Sloveniji

1919
1999
Prekmurje
= Slovenija

Med Rabo i Muro živijo Slovenci že več kak gezero lejt. V te krajine so prišli v 6. stoletji z Avari. V 8. stoletji so bili njini gospaude Franki, v 9. stoletji pa slovanska kneza (fejedelem) Pribina i Kocelj. Madžari 896. leta do tega mau so nej prišli. Naše krajine, naši slovenski starci so prišli pod županijo Vas i Zala samo 1091. leta. Mi, porabski Slovenci od tistoga mau živimo tū, v tom rosagi.

Po prvi svetovni bojni so grajnco potegnili pri Srebrnom brejgi. Tak je vekši tau naše Slovenske okrogline, Slovenske krajine pred 80. lejtami - 1919. leta prišo v Slovenijo, znautra Jugoslavije. Od 1991 pa je v Republiki Sloveniji.

Ob 80. oblejtnici sta Pokrajinski muzej Murska Sobota i Znanstveni inštitut Filozofske fakultete v Ljubljani organizirala znanstveno konferenco v Murski Soboti i Monoštri. Na konferenci je bilau 21 predavanj v Murski Soboti, eno pa je bilau v Monoštri v Slovenskom domi.

Po prvi bojni so tisti, šteri so gvinili, veuki narodi odločali, gde do grajnca. Tak, ka v Evropi nega takšnoga rosaga, ka bi samo en narod živo tam (zvūn Portugalske pa Islandije). Zato vsikši rosag more gnake pravice dati vsikšoma narodī, šteri tam živi.

Madžarska je po prvi bojni zgibila trifartala svojoga rosaga, pa 3 milijone Madžarov. Za toga volo so eške gnes na den žaurdajo. Prav majo, de pa grajnca preknamalati gnesnaden več ne smejmo. Grajnca morejo takše biti, liki če bi ranč nej bi bilé.

Gda so grajnco potegnili na Srebrnom brejgi, so krajino med grajnco i Muro imeňovali *Prekmurje*. Lidgé iz te krajine so več nej ojdli na Madžarsko delat na marofe, na repo, kukarco, žetvo, liki v Avstrijo i Nemčijo. Tam služijo penaze, od tistec dobijo penzijo, iže si zidajo pa v Prekmurji.

Po 1919 je prišlo v Prekmurje, Slovenijo v Jugoslaviji 28 vesnic z 22 gezero *Madžarov* tō. Sami tak pravijo, ka baugše so vōprišli, ka baugše so živeli v Jugoslaviji, pa gnes tō baugše živijo, liki če bi ostali na Madžarskom v županiji Zala pa Vas. Istina, ka majo vse pravice, svoje dvojezične šaule, novine, radio, tv - depa do gnes je ostalo samo komaj več kak 8 gezero lūdi v Prekmurji, šteri se majo za Madžare.

Pred prvo bojni je dosta Slovenov odišlo iz Slovenske okrogline v *Merko* - kak madžarski državljani. Gda so grajnco potegnili na

Srebrnom brejgi, tau ji je malo zmejšalo. Madžarska več nej bila njina domovina, nauve domovine pa so eške nej poznali. Tē so tak brodili: „*Mi nismo ne ogrski i ne kranjski, temveč ameriški Slovenci*“.

Med Rabo i Muro ne gučijo samo slovenski, liki madžarski, nemški, hrvvački pa ciganski tō. Po prvi bojni so začnili v šaulaj včiti knjižno slovenščino. Depa gnesnaden eške itak vsikši zna tak po domanje gučati, kak mi gučimo v Porabji. Tiste reči, štere nemajo, uni povejo knjižno slovensko.

Kakšni lidgé smo mi Slovenci med Rabo i Muro? Psihologi tak pravijo: veseli, prausni, flajnsi, pošteni, pravični ptt.

Po prvi bojni smo mi, porabski Slovenci ostali tadale na Madžarskom. Tadale smo ojdli na marofe, na kukarco, repo. V 60. lejtaj je mladina začnila ojtī v židano, kosino fabriko, cig-

lenco delat v Monošter. Gda so z delom zgotovili, pa so doma pomagali starišom vertivati. V Monoštri, po fabrikaj nej bilau prilike slovenski gučati, zato je mladina vsigder bole tanjala svojo materno rejč. Doma, s svojimi mlajšami so se več samo madžarsko pogučavali.

Grajnca nas je duga lejta laučila od Slovencev v Prekmurji, Sloveniji. Mi smo nej meli prilike, ka bi se nauve reči slovenski navčili, nej pa madžarski. Od tistoga mau, ka so grajnco goropri pri Gorenjom Siniki, pa večkrat mamo priliko pogučavati se v našoj materno reči. Mladina, mlajši tō majo priliko za tau. Leko, ka donk vō ne mergemo? Pri tome bi nam dosta leko pomagala *Euro-pa brezi granic!* Tak so brodili tisti tō, šteri so na konferenci gučali, poslušali pa so se pogučavali o granici 1919-oga leta.

Marija Kozar

Sakalovci, Dolnji Senik

VAŠKA DNEVA

Za Sakalovčare je vrejmen nej (u)smileno bilau, gda so 6. septembra meli svoj vaški den. Mrzlo je bilau, dež je ronijo, zatok se je 10 minut pred dveje eške tak vidlo, ka

nikoga nede na program v kulturni dom. Te so se pa gnauk samo sipali kak včele pa je dvorana brž puna gratala. Vaščane pa goste je pozdravo župan vesi Antal

Črenko. *„Pred ednim letom smo blagoslovili nauve simbole naše vesi, grb in prapor, gnes se spominamo na tau“* - je pravo župan. Da ta mala vse odpira svoja vrata v svejt, kaže, da so na te svoj svetek pozvali šaulare iz Gornjih Petrovec in gasilce iz Grada. Po kulturnom programu, v šterom je nastopila domanja folklorna skupina, ljudske pevke iz Števanovec pa mali s petrovske šaule, so graški gasilci pokazali, kak trbej šker pripravi, če bi bijo - Baug ne daj - ogenj. Če so pa že bili na športnom igrišči, je labda (žoga) tō naprej prišla. Med tremi ekipami (csapat) so najbaukši bili sakalauvski mladi.

Če je Sakalovčare zeblo na vaškom dnevi, je 12. sep-

Podpis Listine o sodelovanju

tembra Dolenjsenčarom vrauč bilau. Najbole gasilcom iz domanje vesi, iz Modincev (Mogersdorfa) pa iz Gornjih Slaveč. Vej so pa nji na sunce postavili tačas, ka je meša držala, verniki pa gostje so se pa v senco skrili. Dapa gasilci so zatok gasilci, ka morajo vse hūdo vōprestati. Če so pa te den oni bili glavni. Društva so pod-

pisale Listino o sodelovanju, v steroj si obečajo, da si bodo med seboj pomagali, se družili, padašivali.

Pred svečano ceremonijo so v pisarni slovenske samouprave odpri razstavo Ernesta Bransbergerja, slikarja iz M. Sobote.

- M.S. -

Foto: C. JUHNOV

Sakalovska folklorna skupina

Lepau je s sausadami vküper biti

Verica (Ritkarovci) je s svojo pokrajinov ena najlepša porabska ves. V vesi se že več deset lejt dosta tajncov (tujcev) obrne, zatok naj spozna delo lončara Karla Dončeca, steri je na Vogrskom sam slovenski lončar. Nisterni pa pauleg lejpe krajine, dobroga friškoga lufta stare kuče dolküpijo, gde se vleti fajn vöspočinejo. Ovak se je v zadnji par lejta v tau vesi nika takšnoga nej godilo, ka bi lüstvo z drügi krajov es potegnili. Letos so pa že od drügin meli takšen program - tau so bili Porabski dnevi 30. maja pa vaški den 12. septembra - gda se je mnaugo lidi srečalo pri nijj, tak z Vogrskoga kak iz Slovenije. Lepšo vremen si človek v senjaj ne more želeti, kak jim je podaro Baug v nedelo. Organizatorji, tau so bili člani veričke samouprave pa gasilci, so redno vred djali okaulico kulturnoga dau-ma, steri se je tak lesno, kak če bi ga vönabiksali. Za števanovske küjarce, stere so že rano vcuj stanile golaž küjati, so gorpstavili šotor, nej ka bi je der sunce dol-speklo, ico so pa etak pa tak mele pri kotli.

Županov pozdrav

Te den je pomemben bijo za te tau (del) porabskij pa za sausadne lidi na Goričkom vej so pa na en den pá oprejt meli granico med Verico-Čepinci. Tau, ka bi se za vsigdar odprla granica, se ranč tak dugo vleče kak testau dobri retešov. Zakoj, tau samo tisti glavačke leko vejo, steri radi pomalek rešüvajo stvari. Depa, če bi oni tū vidli, kelko autonov je bilau v nedelo na Verici z registracijo MS, kelko dobri znancov, padašov si je segnilo v rokau, bi sami gora-prišli, ka je granico **mujs** pa **sila** oprejt.

Mali konj, malo dejte

Pauleg programa je dosta lüstva prišlo eske iz Števanovec pa iz Andovec tū. Etak so Veričani meli pravo srečanje s svojimi sausadi. S pozdravom župana Karla Dončeca se je začno kulturni program. Domanje pesmi so nam popejvale števanovske ženske pa pevski zbor iz Markovec. Plesalci folklorne skupine iz Šalovec so se tak flajсно pa karažno vrteli na odri, ka so ške nam, gledalcem nej mogle noge ostati pri meri, nisterni so njim pa ške djukati (vris-kati) tū pomagali. Lejpi program so dale dekličine števanovske šaule, stere so moderne plese plesale pa stera je slovenske pesmi zapopejvala. Po tejm so nas küjarce že z velko žlicov ča-kale, naj nam vse bola leko napunijo talejre z golažom. Domanje ženske, stere rade včiniyo kaj za svojo ves, so žmane pokaraje (pecivo) spekle. Tak, ka je ves vö-djala zase. Med tejm je za male mlajše zanimivi program napravo Károly Kókai, steri v tau vesi ma panzion, zvöjn toga konje tū drži. Mlajši, gda so zagled-nili maloga konja, ponija, so nakalup leteli do njega. Kumar so se včakali, naj si leko gorsedejo na njega, ka do leko jahali. Nas, starejše so tū ratali, naj si gorsedemo. Nazaj nas je samo tau držalo, ka bau, če te mali konj takšno žmečavo nede lado ali se zboji od svoji šest naug.

Po tejm so pa gasilci prišli na red. Na tekmo vanje so prišli gasilci z Gornji Petrovec, s Čepinec, Števanovec, Andovec pa z domanje vesi. Igre je vodo ravnatelj števanovske šaule Laci Kovač. Tau njemi že tak dé, kak če bi se med igrami naraudo. Dja, če pa vsakša ves toga tala Porabja njemi zavüpa takšno delo! Vej so gasilci svojo mauč redno mogli vödati, gda so štirge mogli z

vauži gora na brejg vlečtji gasilski auto pa tau na čas. V andovskoj skupini je edan mladi daliaš s takšno močjauv vlejko, ka ma je ške krv vöodišla z glave.

Mirno, gasilci!

Vüpam, ka se je zatok nej pretrgo, ka bi pa delala ves brezi župana. Kak so se moški nategüvali, gda so z

Vlečtje, podjel

bzekancov vodau pumpali v cejv! Tisti, steri je cejv držo, je z vodau v bečko mogo ciliti. Če so vodau vsebola silili v bečko, vsebola je mimo tekla, gda so go pa fejs razčemerili, te je pa ške bečko gorobrnavla, pa komi drügomi kak andovskomi daliaši. Nika vode je zatok vsakša skupina zgrabila, največ pa trava, no pa čügel, steroga so tekmovalci z

vodaav mogli dolasüniti s stauca. Nej, ka bi si stoj mislo, ka je samo voda tastekla. Pir (pivo) je tū v bejg vdaro, gda je eden gasilec iz vsakše skupine z

zobami mogo gorvzeti glaž pira pa ga spiti brezi toga, ka bi se dotekno glaža. Zvün tej, so ške par stvari meli rejšiti. Kak sam gledala pa poslüšala gasilce, so tū nej baugši od mlajšov. Vsakši je prvi sto gratati. Etak so trno pazili eden na drügoga, nej ka bi stoj kajšvinglo. Špile so vzeli za resnico, vsakši je na tejm bijo, naj vse baugše obredi nalogo. Vsi so bili dobri, depa kak vsikdar, med dobrimi je eden najbaugši, tau je bila skupina gasilcev iz Gornjih Petrovec. Kak so njim ore zrasle, ka so svoje sausede Čepinčane za eno točko dolanjali! Od radosti so nas s šampanjcem vse dola-pošprickali.

Te karažen den se je na Verici z veselico zaključilo. Tam je ške bijo pravi dinom-danom. Steri smo tam bili, smo zadovolno šli domau. Zatok pa želim Veričanom, naj dosta takšni lejpi dnevi zadobijo v svoji vesi.

K. Fodor

OD SLOVENIJE...

Vlada pozitivno o vlogi Slovenije v paktu stabilnosti

Slovenska vlada je pozitivno ocenila udeležbo Slovenije na vrhu pakta stabilnosti v jugovzhodni Evropi v Sarajevu 29. in 30. julija ter naložila zunanjemu ministrstvu ter ministrstvu za ekonomske odnose in razvoj, da nadaljujeta z aktivnostmi, povezanimi in izvajanja dejavnosti pakta naj bi se dejavno vključil tudi državni zbor.

Radenska slavila 130-letnico obstoja

Podjetje Radenska je na slovesnosti v hotelu Radin, ki se je je udeležilo več sto poslovnih partnerjev in drugih uglednih gostov iz Slovenije in tujine, med njimi tudi predsednik države Milan Kučan, obeležilo 130-letnico obstoja.

Mineralno vodo iz Radencev so v komercialne namene začeli izkoriščati že leta 1869, zdraviliški turizem pa se je v tem kraju začel razvijati v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Od takrat do danes se je dejavnost podjetja izjemno povečala. Radenska, ki zaposluje 1060 ljudi, letno povprečno napolni 150 milijonov litrov mineralne vode, rekordno pa je bilo leto 1972, ko so napolnili 217 milijonov litrov mineralne vode. Lani je podjetje iz Radencev doma in v tujini prodalo približno 120 milijonov litrov mineralnih vod in brezalkoholnih pijač ter ustvarilo prek 278.000 nočitev domačih in tujih gostov. Radenska ima na področju mineralnih in pitnih vod v Sloveniji približno 76-odstoten delež, na trgu brezalkoholnih pijač pa okoli 20-odstotnega. Sestavljajo jo družbe Tri srca, Zdravilišča, Zvezda Diana in podjetje v Avstriji, lastniške deleže pa ima med drugim še v Termah Lendava in Zdravilišču Moravske Toplice.

NemarKejp (20)

(Regist)racija?

To, ka vidite na kepi, je ostalo iz sombotelskega slovenskega društva, potem, ka smo se vračali iz Slovenije in se pri Bajánsenye napotili proti Monoštri, gde se je naša večerja že devetkrat razhladila. Eške dobro, ka nam je možak v uniformi pravo, ka „Vi ste zdaj stopili na zemljo Republike Madžarske...“, ka bi ovak vendar ranč nej znali in nej dali valati.

Voditelji slovenskega društva in slovenske manjšinske samouprave so tak mislili, ka bi dobro bilo, če bi sombotelski Slovenci to malo spoznali matično domovino, in malo dobili voljo za potovanje v Slovenijo, konkretno v Prekmurje.

Zrankoma so nas več kak vóro in pau stražili-strašili v Rédicši. Zavoljo „registracije“ na madžarski strani granice smo zamudili vse naše programe. Banke v Murski Soboti so nam to zaprli, zato so ljudje ostali brez slovenski penaz. En nesrečni možki je v neki gostilni proso špricer. Kölnar ma ga je dau na pult, un pa njemi v roke potisno madžarsko jezerko. Tak je žeden bida, ka bi ranč to nej maro, če bi nikanej nazaj dobo. Gdaje natakaz zagledno madžarske polare, na šlerajje biu namalani nekiš košarasti človek (krau Matjaž), je vkraj od seba siino vonječe forinte, kak če bi bankovec sive bleke (mozolje) emo, žednomi gosti (vendégi) pa vkraj vzeu pijačo... Poključnjeni porabski Slovenec, zmes ka se je šeto po soboški Slovenski cesti (njegovo cesto!), si je premišljavo, ka je vendar don tak, kak malo spremenjeni madžarski pregovor (közmondás) pravi: Krau Matjaž je mrau, vrag je pravico podje-bau! Pri Bajánsenyi smo se zaman branili, ka so nas v Rédicši že registrirali. Tü so nas to več kak vóro in pau kastrirali ali registrirali (eške dobro, ka nej registrirali) ali kak že tomi pravi parlamentarni ombudsman, šteri trdi, ka je takšno registriranje nej čisto legalno. Cariniki (vámos) smo se to zobston zaurjali, kak je zopodo gospod, šteri je za eno velko vogrsko jezerko ranč in mali slovenski špricer nej daubo, ka smo nika slovenski penaz nej meli, ka smo zavoljo registracije v Rédicši zamudili banko v Soboti... Un je lepo legalno, s kak cepké dugim patrijom (zmes je noč gratala), pošteno prekontroliro celi autobus. Tak vejte, kelko teroristov geste gnesden pa tisti, šteri drage automobile kradnejo pa drogo švercajo... Proti konci se ma je malo špajnsno videla prazna škatüla za fude (harmonika je na sici ležala, kak poroženi korat), depa gda nas je pito, če je to škatüla od kontrabasa (bógó) in smo ma pravili, ka ja, te nas je püsto z Bogatov močjov... Vogrski teleči porkólt in slovenski restavraciji Lipa je biu dober.

Besedilo in posnetek: **Francek Mukič**

Pismo iz Sobotе

Kak se jesen pozna na človeki

Tak, kak je premino čas kisejih bubrik, tak je nagnouk gratalo bole mrzlo. Ške sreča, ka v takšom vrejmeni bubrike ne dozrejljo. Tou pa samo pomeni tou, ka že diši po grozdji, ka v lesej diši po grbanjaj in lisičicaj, ka po pouljaj diši po friško prekopanoj zemlej, ka zazrankoma diši po megli, vse tou pa pomejni, ka je leto odišlo in ka je tü že jesen. Za jesen pa vsikiš vej, kakšna je. Človeki da, ka ma. In če je jesen dobra do nas lidi, se tou včasí pozna na vsikšom človeki, zato ka smo si te lidge to takši bole dobri med sebov. Zdaj gnauk tak vóvdi, ka de jesen trno dobra. Pa mo pripouvali dosta vina, krunčov je to puna vsikša njiva, ka od drugoga sploj ne gučim. Pa moram vam tou to vóovaditi, kak se na mojoj tašči Regini, trno čedni ženski, pozna ta dobra jesen. Una je že etak ali ovak dobra kak krüj, tou vej o sebi prajti una sama, pa tou vej od nje prajti njena najboukša pajdašica in sousedica Rozina.

Zdaj te, gda vej nega bubrik, zdaj ma ta moja tašča, dobra kak krüj, drugo delo. Ške biti ške bole dobra kak krüj. Pri nas gori stanemo kouli pou sedme. Tak stanüvemo že dugij let. Tak se je ravnala moja tašča Regini, trno čedna ženska, to. Zdaj pa je tomi vej nej tak. Zdaj se že kouli pete vóre zazrankoma po cejlom rami čuje njeno veselo spejvanje. Po tistom, gda eno tri ali štiri noute dole dejo, te se začne klonckanje na dveri in malo po tistom že takši sladki medeni glas:

- Ške malo pa de se den naredo. Povejte moji mlajši, ka škete za zajtrik? Tej pa kafej sam že skiujala, če pa stoj ške kaj drugoga, naj samo povej. Ka želite, tou dobite!

Ka naj njoj povem? Koriti se z njo ne morem, zato raj stanem, se sedem ta za sto in gledam, ka vse nosi pred mene. Boug moj, vej bi pa tou leko pogejla cejla naša vilica! Dapa ka si nete brodili, ka se pri tom vse skonča, gé pa! Te je že omaraj in nam išče, ka mo meli oblečeno:

- Gnes je četrtek. V četrtek morajo možki meti oblečene sive farbe, ženske zelene, mlajši pa žute farbe gvant.

Ške dobro, ka se ge najprlejš oblečem, gda stanem. Dobro, te demo v službo, mlajši v šoulo in te, tak, kak se šika, pridemo domou to. Te nam je doma od vsega dobroga vse lagvo. Obeda mamo za cejlo soldačijo, nevala je samo tou, ka moja tašča Regini, trno čedna ženska, ške itak ne vej küjati. Dapa, gda poglednem v tiste njene nemile oči, vzemem žlico in pomalek žvečim tisto gesti in njoj kumam, kak je dobro. Večer je te malo mira, zato ka dé na guč k svojoj najboukšoj pajdašici in sousedici Rozini, ranč tistoj, stera mi je eto prajla:

- Vejš Miki, ti pa maš tak dobro taščo kak krüj.

- Vejm, vejm, sam njoj pravo nazaj, dapa, ge mam bole rad žemlé.

Ne vejim, če je razmila, gvüšno pa je tou prajla Regini, zato ka sam drugi den za zajtrik na stoli najšo deset žemel. Ta jesen je rejšan preveč dobra.

Miki

Spremljajte televizijsko oddajo

SLOVENSKI UTRINKI

vsak drugi torek ob 13.00 na

1. programu madžarske televizije.

Naslednja oddaja bo v torek,

28. septembra 1999.

Ponovitev v soboto, 2. oktobra,

ob 6.50, na 2. programu.

"Od gnešnje mladine shaja..."

... če do porabske kulturne skupine živele tadala ali nej," pravi eden pevec seničkoga mešanega pevskega zbora. **Štefan Bajzek** je nej tak naleki privolo, ka bi pogovor delala z njim. On je zvesti (hűséges) član zbora, depa neške se vómetati, prse mlatiti. Če se pa "zglasi", te večkrat kaj takšega povej, ka se ne vidi vsakšomi. Povejmo vó, je velik kritik. Pa priznajmo, če nas kritizirajo, nam je nej vejga Baug kak fajm. Če smo pa realni, te vejmo, da istinske kritike pomorejo pri vsakšom deli, da bi šli naprej.

Štefan, kak si ti prišo v zbor?

"Pred menov je moj brat, Robi odo več lejt v zbor. Po sodečiji sta pa Laci Bajzek pa Marija Trifus name napelavala. Tak sta ojdla po vesi, kak če bi "podaraj" ojdla. Pa te sam si mislo, ka vóspromam zbor pa mo že vido, če de mi se vidlo ali nej. Tak sam od 1991. leta v zbori pa se ga ne morem rejšiti".

Pravo si, ka si si tak mislo, ka zbor vóspromam. Kak si se pa čüto prve kedne, mejsace?

"Nakak tak misli, ka prej v ednom zbori samo spejvati trbej, povejmo, se kaj drejti pa šlus. Tau je nej tak. Dosta "trpljenje" spadne tačas, dočas se človek navči v zbori tenor ali bas. Moreš paziti tak na note kak na besedilo, zbor more biti enoten. Pa gda že dosti "alduješ" za zbor, ga več žmetno zapüštiš."

Po tejm toga je norija pilati, ka ti znamenije zbor?

"Večkrat čüjemo lüdi, ka pravijo, ka prej že pa dejo, že prej pa langajo. Mi, ki smo v zbori, vejmo, ka je tau odgovorno delo pa veliko veselje tü. Če mam s toga moralni asek? Tau je istina. Vejpa mam lepa doživetja. Vidi-mo prireditve po svejti, vidimo lepe pokrajine, stere bi ovak nej mogli dosegniti. Tau je naša plača za naše trüde."

V zbori so različne starosti lüde. Nej bi lepše pa baukše bilau, če bi v zbori bole edne starosti lüde bili? Leko ka bi bole uspešni bili.

"Dobro je tak, kak je. Starejši so že več doživeli, bole so modri, nej zalatejni. Tak smo kak edna držina. Držina, povejmo, brez starišov je tü splojsrmačka, tau je za zbor tü istina. Ka ranč za toga volo večkrat kaj vküp skaučimo, je istina. Depa po mojem je tau normalno."

Ne boš čemerem, če ti povejm, ka tebe v zbori največ članov za velkoga kritika ma. Kritiko ne skrivaš, ka ti je na srcej, ti je na lampaj. Tau pa večkrat komi lagvo spadne.

Ka misliš od toga?

"Ge sam že takši. Za toga volo sam v življenji že tü emo slabe minute. Ge povejm svojo. Tak je tau bilau v šauli, spoj pa v srednjoj šauli, tak je v mojoj službi pa tak je v zbori tü. Tau pa morem povedati, ka vsigdar samo zatok kritizeram, naj se nika zgodi, naj se nika premakne. Včasim pa rejsan nej-mam istino, depa lüde smo. Rad sam pa, ka znam nazaj tü staupiti, če nejman pravico, če mi raztomačijo, ka sam malo mimo segno."

Ka pa kaj delo, služba?

"Že sam spomino, da sam srednjo šaulo končo v Somboteli, moj poklic je električar. Od 1991. leta delam v Varaši v ednoj fabriki, gde je francuski lastnik (tulajdonos). Ladam

(zaboj) za sad pode delamo. Mojo delo je vzdrževanje (karbantartó). Od tistoga mau, ka je fabriko Francus prejk vzelo - 3-4 leta - je tam delati nej šala. Velko odgovornost nosim na glavej. Zatok je pa nej malo delo, ka v svojom prostnom časi na zbor tü morem misliti. Doma stariše ešče gazdijo tü pelajo, morem doma tü pomagati. Zatok mam pa vsakšo minuto notvtalano."

Praviš, ka ti je Francus šef. Pa le je že pelo v Francijo?

"Ja, že trikrat sam odo v Franciji, dvakrat uradno. Pri-pelali, kúpili smo tam k mašinam valaun kakše stvari, rezervne dele. Depa pelali so me na letovanje (nyaralás) tü. Pri morji sam bio 8 dni. Čüdivito je bilau. Pogleda sam pokrajino, gorice, košto sam dobro francusko vino. Sploj sam se čüdivo, ka tam gorice na takšoj zemlej pauvajo, gde kusti kamli ležijo vseposedik. Človek etak vidi, kak se kaj dela, pauva po svejti, 1300 km daleč od nas."

Eške tau mi povej, ka misliš, de naš zbor živo naprej?

"Zbor so eni, pa večkrat mi sami tü, že večkrat "pokapali", depa ešče žive. Po mojem de živo naprej, samo mi mladi moremo načiše vcuj staniti. Starejši kaj odidejo, depa mladi ga ne smejmo zaničati. Če ga nede, velka praznina nastane."

I. Barber

... DO MADŽARSKE

Inflacija ponovno dvomestna

Po podatkih Madžarskega statističnega urada se je življenje v mesecu avgustu podražilo za 0,4 odstotke in s tem je inflacija ponovno prestopila mejo 10 odstotkov (10,9 %). Po mnenju strokovnjakov naj bi se letna inflacija gibala okrog 10 odstotkov.

Koliko davkov ostane pri samoupravah?

Po načrtih vlade naj bi bil v naslednjem proračunskem letu direktni delež lokalnih samouprav (občin) iz davka na osebni dohodek le 5-odstotni. Letos je bil ta delež 15-odstotni. Načrt vlade ostro kritizirajo ne le opoziciji, temveč tudi manjša koalicijska stranka (stranka malih posestnikov).

50. obletnica kulturnega doma v Monoštru

Kulturni dom v Monoštru so ustanovili l. 1949 kot sindikalno kulturno institucijo, tako je služil predvsem dvema velikima tovarnoma v Monoštru, tovarni kos in tovarni svile. V 70-ih letih so sindikati dom predali mestnemu svetu potem pa mestni občini. L. 1988 so v mestu predali tudi gledališko dvorano, ki so jo izoblikovali z adaptacijo stare cerkve-kašče. Od takrat delujeta gledališka dvorana in kulturni dom pod skupno upravo. 50-letnice institucije so se spominjali 18. septembra z otvoritvijo razstave starih dokumentov, fotografij ter z nastopom ljubiteljskih kulturnih skupin, ki delujejo v okviru kulturnega doma.

Od kukarce do zlevanke

Društvo žena v Odrancih je 18. septembra priredilo kuturno in etnološko prireditev "Od kukarce do zlevanke". Prireditve je potekala tudi kot tekmovanje v ličkanju in luščenju koruze. Prireditve so se udeležile tudi ženske iz Števanovcev.

Jubilejni šahovski turnir v Avstriji

Monoštrska ekipa z Ivanom Lukanom

Ob 50-letnici Slovenske športne zveze na Koroškem so priredili v Bilčovsu šahovski turnir. Turnirja 6. septembra so se udeležile po tri ekipe iz Slovenije in Koroške, dve ekipe iz Trsta in ekipa iz Monoštra iz Porabja. Zaradi tradicionalnega športnega srečanja med Monoštrom in Lendavo - na katerem so sodelovali tudi šahisti - je monoštrska ekipa nastopala na Koroškem okrepjena s šahisti iz Murske Sobote oz. Ljutomera. Ti igralci tudi drugače igrajo v monoštrski ekipi, ki nastopa v II. državni ligi.

Zmagalo je prvo moštvo Združenja slovenskih športnih društev v Italiji iz Trsta. Osvojili so 25 točk. Drugo mesto je samo s točko razlike zasedlo moštvo iz Monoštra (*Gruškovnjak Tomislav, Hari Danilo, Režonja Štefan, Vég István ml.*), tretje mesto pa SD Tomo Zupan iz Kranja. Najboljši rezultat na drugi deski je dosegel Hari Danilo, ki je osvojil 7 točk od možnih osem.

Turnir je bil odlično organiziran, največ zaslug pri tem ima vsekakor vodja šahovske sekcije SSZ Ivan Lukan. Po tekmovanju se je porodila ideja, da bi v Porabju organizirali podoben turnir.

István Vég ml.

Naš izlet v Mosonmagyaróvár

Porabski slovenski penzionisti smo letos 2. septembra šli na izlet v mesto Mosonmagyaróvár. Do Monoštra je vsaki upokojenec prišlo z ranim autobusom, pri restavraciji Tromejnik smo pa vseli na tista dva autobusa, šteriva sta nas peljala na izlet. Bilo nas je okoli 80 potnikov. Peljali smo se do Čorne, tam smo se na eno kavico (u)stavili, malo smo si noge vovtegnili, zatok ka v naši starosti nas več neščeje tak (u)bogati kak za mlada leta. Te pa hajdi, nazaj na busa in se pelali do cilja.

Vremen je slabo kazalo, gda je pa sonce zasijalo, smo vse bogše volje postali, še pesem je nej sfalila. Zato ga volo smo brz prišli. Naši rojaki, dobri znanci so nas že čakali. To je biu predsednik Slovenske samouprave Mosonmagyaróvára György Šulič, sekretarka Melinda Časar in Laci Brašič. Oni so celi den za nas goraldüvali, bili z nami. Pozvali so nas na županov urad. Župan, Pal

Štipkovič je po narodnosti Hrvat. On nas je v hrvaškem jeziku pozdravo in vsakemu posebej roko stisno. Njegov tople besede do nas in

ni so kejpi velikj Madžarov (grof Széchenyi) tó. Potem smo si pogledali središče varaša, palačo, grad, reko Lajto. Rejsan smo dosti lejpoga

Slovincov, ki živejo okoli Mosona, so nam dobro spadnile. Pohvalo je, da so flajnsi ljudje, da majo svojo samoupravo, ki poskrbi za svojo manjšino, ima prireditve. Dvorana, gde nas je župan spremljeval, je fejest lejpa. Varaš Mosonmagyaróvár je na Madžarskem eden agrarni center, ki ima največšo agrarno univerzo. V dvora-

videli. Bili smo povabljeni v cerkev svetega Gotharda, štera stoji v sredini mesta na trgi sv. Ladislava. V cerkvi so nas g. župnik Jožef Nagy že čakali in povedali, da so dosta Slovincov spoznali pa poznajo. Imajo dobre stike z njimi. Njim se je želja spolnila lansko leto, da so njini slovenski verniki leko bili navzoči pri slovenski

meši, stero je darovau g. župnik Lojze Kozar. Videti je bilo, da rejsan lepo sodelujejo s Slovenci, steri živejo tam. Prosili so nas, naj eno slovensko in eno madžarsko Marijino pesem spojevamo. Pokazali so nam spodnjo cerkev tó, kriptoglavnega vojvode Frigyesa Habsburga in žene Izabele. To lepo baročno cerkev popravljajo, rejsan se vidi na njej, ka je stara, dapa zatok preveč lepa. Vse to je samo edna drtinja, ka smo videli v tem varaši. Naša predsednica Irena Barber je g. župnika pozvala na obed, sterga smo meli v restavraciji Csülökház. Telko so nam dali, ka smo mogli dvakrat počivati, da smo leko vse pojeli.

Te pa na autobuse pa smo se peljali na Dunakiliti. Te kraj pa leko poznate z televizije (Hidroelektrarna Bős-Nagy-maros). Pejški smo se prehodili, naj bi nam nej zaspale noge. Istina, ka smo več nej mladi, dapa ne ceknemo se, ka nas takšega reda nika

ne boli, hvala Bogu. Odtec smo se nazaj pripeljali v restavracijo, ka so nas čakali domači, steri so samo po deli leko prišli nas pozdravit. Pišta Časar se vsigdar rad sreča s svojimi in padoši. Na njem se vidi najbole, da ima veliko domotožje (hónvágy), če gli več njemi ne živejo stariše, on zmerom rad pride v svojo rojstno ves, na G. Senik.

Cajt je odišo, mogli smo si zbogom povedati. Lepo smo preživeli te den, sterga si rejsan po dosti deli, na leto ednok dopistimo, da bi nam bilo malo ležejše. Pistimo delo, težave, betege in se malo spočinemo v jeseni našega življenja. Hvala sekretarki Klari Fodor, ka se je celi den z nami "mantrala" in hvala "našim" iz Mosonmagyaróvára. Lepau je bilau z vami.

V imenu Društva slovenskih upokojenecv, ki smo bili na tem bogatem izletu.

Vera Gašpar

Prva slovenska meša v Budapešti

V Slovenskem društvu v Budapešti smo že dugo na tau mislili, ka bi lepau bilau, če bi meli slovensko mešo tak kak Slovenci v Mosonmagyaróvári pa v Sombotelu. Zatau smo te tau letos dali v naš delovni program. Manjšinske samouprave 18. okraja Budapešte (Pestszentlőrinc) pa so 4. septembra mejle manjšinski den. Tau je na den sv. Lovrenca in je te tam buča (proščenje). Slovenska manjšinska samouprava toga okraja je tak mislila, ka bi dobro bilau na te den meti slovensko mešo. Tak smo mešo meli kak skupno prireditev v katoliški cirkvi v Lőrinci. Za mešuvanje smo prosili gospaud Lojzeta Kozara iz Slovenije. Gospaud Kozar je župnik v Odrancaj pa kak vögleda, je postau pop porabskim Slovencom tū, vej-

pa vsepovsedik on drži svetomešo. Pri sveti meši je spejvo pevski zbor Avgust Pavel z Gorenjoga Senika, na orglaj je pa igro Ciril Kozar.

Gospaud Kozar je sploj lejpo mešo meo. Lejpe rejči, stere si leko zapomnimo, za svoje zamemo in nas leko

g. Lojze Kozar

vodijo v življenji tadala. V pridigi je govorio tūdi o pūšpeki Slomški, sterga septembra 19. papež za blajženoga posveti v Maribori. Pri meši je vogrski župnik domanje cirkve malo vogrski tó govoru. Nismo samo mi Slovenci bili pri meši, domačo vogrsko lūstvo tūdi. Tak smo vidli, da tak župniki kak vogrskim vörnikom se je sploj vidlo, da smo tam slovensko mešo mejli. Cirkve je bila nabito puna. Molili smo slovenski in vogrski. Seniški pevski zbor pa je lepau spejvao. Domanji so bili presenečeni (meglepódték). Na konci so nam prajli, kak da z ene male vesi tak znajo spejvati. Na konci meše smo razdelili Slomškovo sliko in življenjepis.

Leko povejmo, da je tau zgo-

Slovenski in madžarski verniki pri meši

dovinski dogodek bio, prva slovenska sveta meša v Budapešti. Nam, Slovincem, steri živemo v tom velkom varaši, pa bi tau večkrat dobro bilau. Gda mi molimo v slovenskem maternem jeziki? Če v cirkve demo,

obredi (szertartások) so v vogrskom jeziku, samo doma leko molimo slovenski, če vejmo.

Zavalimo se vsem tistim, steri so pomagali pri organiziranji.

I. Pavlič

OTROŠKI

POLETNE POČITNICE

Na koncu šolskega leta smo zvedeli, da se lahko prijavimo v raziskovalni tabor. V počitnicah sva šli z Reko v arhivski raziskovalni tabor. Tabor je trajal en teden. Počutili sva se zelo dobro. 23. avgusta smo krenili s kombijem iz Monoštra. Čez nekaj ur smo prispeli v Lendavo, kjer je bila otvoritev. Potem smo šli na prenočišče v hotel Lipa. Tam smo kosili in izložili prtljago. Z arhivskim delom smo začeli že dopoldne. Najprej smo šli v Kobilje, prehodili smo vso vas. Potem pa nazaj v hotel na večerjo. Naslednji dan dopoldne smo raziskovali v Kobilju, popoldne pa v Motvarjevcih. Po večerji smo vse spakirali, ker smo naslednje popoldne krenili na Madžarsko. V sredo smo delali v Prosenjakovcih, popoldan v Bajánsenyu. Raziskovanje smo začeli v Veleméru. Po kosilu smo šli v Magyarzombaf, v petek pa v Gödörháza. Popoldnevni program je bil ogled mesta Monošter. V soboto smo začeli urejati razstavo. Popoldan so v Lendavi odprli slovensko razstavo, v nedeljo v Monoštru pa madžarski del razstave. Tabor je bil zelo dober in zanimiv. Dobro smo se počutili. Upamo, da se ga bomo lahko udeležili tudi naslednje leto.

Anita Vajda
in **Reka Hirnök**
učenki 9. a-razreda
Gimnazije Monošter

Poletne počitnice so trajale od 18. junija do 1. septembra. Sredi poletja sem bila na Blatnem jezeru. 6 dni sem preživila s prijateljem in njegovo dru-

žino. Počitniški dom je bil zelo lep in udoben. Veliko smo plavali in se sončili. Ko je bilo slabo vreme, smo brali romane, šli smo na izlet v Rév. V počitniškem domu je bila kavarna, zvečer smo tam igrali bilijard. Neki večer sva šla s prijateljem v disko. Glasba je bila dobra, mnogo sva plesala. Med potjo domov smo šli v Dombóvár, kjer smo obiskali prijateljevo babico. Meni je bilo v počitniškem domu zelo všeč, tudi prihodnje leto bi rada letovala tam.

Bianka Bartaković
učenka 10. b-razreda
Gimnazije Monošter

Poletne počitnice so se začele konec junija in so trajale do konca avgusta. 19. in 20. junija smo gostovali s pevskim zborom v Šentvidu. Še v istem mesecu smo imeli športni dan v vasi, tudi jaz sem igrala nogomet. Na začetku julija sem šla s staro mamo v Győrszentiván k sorodnikom. Tam živita brat in sestra stare mame pa tudi mladi. Stara mama je bila pri sestri, jaz pa pri mladih. Večinoma smo bili doma, ker smo pazili dojenčka. En dan smo pa šli nakupovat v Győr. Hitro je minil čas in smo morali domov.

9. julija sem dopolnila 17 let in sem se lahko vpisala v avtošolo. Zato več nisem imela veliko prostega časa, ker sem hodila v Sombotel. Ko sem pa imela čas, sem šla v gozd po gobe. Seveda vsak dan sem pomagala mami pri pospravljanju in pri kuhanju. 11. julija je bila stara mama stara 70 let, zato smo jo razveselili z različnimi darili. Zelo je bila presenečena, ker ni znala nič o presenečanju. Zapeli smo ji: Happy Birthday to

you! Zelo dobro smo se počutili skupaj.

Konec avgusta so prišli sorodniki iz Győrszentivána, v sredo so prišli mladi z vlakom, naslednji dan pa starejši z avtom. Šli smo se sprehajati z dojenčkom in smo se tudi igrali. V soboto smo pa šli na veselico, veliko smo plesali, zato je čas hitro minil. Ob štirih zjutraj smo šli domov. Na žalost so sorodniki v ponedeljek odpotovali.

Med poletnimi počitnicami je tudi folklorna skupina šla nekajkrat nastopat: v Belintince, v Bogojino v Sloveniji, v Avstrijo, pa tudi na Madžarskem na Rábagyarmat. Tudi pevski zbor je imel vaje, ker bomo 19. septembra šli v Maribor na papeževo mašo.

Hitro so minile počitnice in sedaj zopet sedim v šolski klopi in se trudim za boljše ocene, ker bom letos maturirala.

Kristina Nagy
učenka 12. razreda
Gimnazije Monošter

Poletne počitnice so trajale od 18. junija do 1. septembra. Avgusta smo bili v Keszthelyu. Tam smo preživeli tri dni. 12. avgusta smo prišli v Keszthely. Stric in teta sta nas že čakala. Malo smo se pogovarjali, potem pa smo se šli kopat. Naslednji dan nismo imeli lepega vremena, zato smo samo počivali, zvečer pa šli v cirkus. Zadnji dan dopoldne smo se sprehajali v mestu in na tržnici. Po kosilu smo se poslovlili in peljali domov.

Meni so bili ti trije dnevi najlepše poletno doživetje.

Nikoletta Vajda
učenka 10. b-razreda
Gimnazije Monošter

Bila sem v poletni šoli

KOTIČEK

Že nekaj let organizirajo poletno šolo slovenskega jezika tudi za porabske učence. Tako sem na njej sodelovala letos že tretjič.

31. julija smo se odpeljali v Črnomelj v poletno šolo slovenskega jezika. Prvič sem bila v tej pokrajini in zato mi je bilo zelo lepo. Bela krajina je dobila ime po belih brezah in belih kraških skalah.

Vsi učenci smo bili pri družinah, samo učiteljice so bile v dijaškem domu. Družina, pri kateri sem živela 14 dni, se imenuje Petrovčič. Živijo v Črnomlju, blizu osnovne šole Loka. Z gostitelji smo bili na Hrvaškem, na otoku Krku. Nekaj dni pozneje pa smo se peljali z letalom. Od zgoraj sem videla Metliko, Črnomelj in tudi hišo, kjer sem živela. Bela krajina je bila čudovita iz letala. Trikrat smo bili tudi na reki Kolpi.

Poletna šola je imela 32 udeležencev, ki so prišli iz različnih držav: iz Amerike, Bosne in Hercegovine, Madžarske, Jugoslavije, Rusije, Nizozemske, Švice, Hrvaške. Vsak dan smo šli tudi v šolo. Jaz sem bila v četrti skupini. Naša učiteljica je prišla iz Francije. Veliko smo se učili: književnost, slovnico, zgodovino in geografijo. Skupaj smo imeli celodnevni izlet in zato že vemo veliko o Beli krajini. Obiskali smo rojstno hišo Otona Župančiča v Vinici.

Tretjič sem bila v poletni šoli, ampak najbolje sem se počutila v Črnomlju.

Žuža Šulč
učenka 9. b-razreda Gimnazije Monošter

Na izletu

V gimnaziji so nam povedali, da bomo tisti, ki se učimo slovenščino, šli na izlet v Slovenijo.

Šli smo za dva dni, v četrtek in petek, 10. in 11. junija. Zjutraj ob pol petih smo se zbirali pred restavracijo Hármashatár. Preko mejnega prehoda Bajánsenye smo vstopili v Slovenijo. Avtobus je bil poln učencev. Bili smo zelo veseli, da lahko gremo na izlet. Spotoma smo se peljali mimo znanih in velikih slovenskih mest. Na primer: mimo Murske Sobotice, Maribora, Celja. Kmalu smo prišli v Ljubljano. Tam smo si ogledali parlament, Prešernov spomenik in Tromostovje. Od tam smo šli v Kranjsko Goro, ogledali smo si skakalnice v Planici. Prenočišče smo imeli v Kranjski Gori. Zvečer smo se sprehajali, se spoznavali z okolico. Bili smo v Vrbi. Tu je cerkev Svetega Marka in tu stoji rojstna hiša Franceta Prešerna. Med potjo smo se ustavili in si ogledali Vintgar. Potem smo prišli na Bled. Na Bledu smo se peljali z gondolo na otok in smo bili na gradu. V cerkvi smo potegnili zvon in si želeli kaj. Na poti domov je na žalost deževalo, ampak to ni motilo izleta. Utrujeni, ampak veseli smo se peljali domov.

Andreja Pint in Etelka Dončec
učenki 10. b-razreda Gimnazije Monošter

10. septembra je potekalo srečanje med OŠ Kuzma in OŠ Gornji Senik. Otroci iz Kuzme so prišli od mejnega prehoda do šole peš.

OTROŠKI

KOTIČEK

Oblačno vreme je bilo tisto soboto (4. septembra), dež je to roni, depa je don dosta sombotelski Slovencev prišlo. Kak vsikder, gda Slovensko društvo Avgust Pavel in Slovenska manjšinska samouprava kaj organizirata (zdaj nam je madžarsko Ministrstvo za kulturo to pomagalo). Namen naše študijske poti je bilu to, ka naj bi člani društva malo spoznali krajino, ki je najbližja našemi Porabji, to je Prekmurje v Sloveniji. Posebno smo si želeli, da bi obiskali Cankovo, ves, v šteri je biu rojeni Avgust Pavel, po šterom se zove tudi naše društvo. Pa njino to.

Na začetki smo zavoljo slabega vremena nej dosta mogli kukiati kolivrat, zato smo si leko pripovedali o Avgustu Pavlu, šteri se je narodo l. 1886 in vmro l. 1946. Pokopan je v salezijanski cerkvi v Sombotelu. V šolo je hodo v Monoštri, Sombotel in Budimpešti, gde se je vönavčo za školnika madžarskega in latinskega jezika. Slovenski je tak gučo kak mi v Porabji. O svoji cankovski slovenščini je l. 1909 napiso študijo, s štero je dobiu doktorat. Včiu je takše mlade, šteri so sledik zelo erični ljudje gratali. Med temi so bili: pesnika Gyula Illyés in Sándor Weöres, nobelovec Albert Szentgyörgyi in drugi. V Sombotelu (1920-1946) je organiziro mestno knjižnico, muzej Savaria, začno je vödvati revijo Vasi (Dunántúli Szemle, piso je slovenske in vogrske pesmi.

Gda se je narodo, se je njegovo Prekmurje k vogrskemi rosagi držalo. 1919. leta so ga priključili k Sloveniji (Jugoslaviji), ranč tiste dni so svetili 80. obletnico tega. Od tistega časa

je un živo v drugi državi kak njegovi stariše in druga žlata. Varaš Lendava (Lendva), središče madžarske narodnosti v Sloveniji, je tudi od l. 1919 valon k Sloveniji. Videli smo, ka je v tem mestu s 30 procenti Madžarov dosta več dvojezični napisov, kak povejmo pri nas v Monoštri. Eden od starejši članov sombotelskega slovenskega društva je na potovanji po Prekmurju pripovedo, ka je njegova žena hodila k svoji žlati v Prekmurje v letaj 1941-45, gda so krajino nazaj k Madžarski zakapčili, in je videla, kak so vogrski vojaki v eni vesi zvüna na placi obešavali Slovenca, šteri se jim je nej podau ali se jim nej vüdo.

Po tem ka smo si malo poglednili madžarske vesi v občini Lendava, smo se (u)stavili v Bogojini. V téj vesi se je l. 1788 narodo duhovnik in pisatelj Jožef Košič, ki je od 1829-1867 biu župnik (plebanoš) na Gorenjem Seniki, gde je tudi pokopani. Zvüna in znotra lépo (in kolivrat lepó v red vzeto) cerkev Marijinega vnebohoda so zidali od 1924-27. Delo je vodo največji slovenski arhitekt (építész) Jožef Plečnik. Cerkev Sv. Martina v Martjanci iz l. 1392 smo si samo iz autobusa poglednili. V njej so znane freske, štere je namalo Janez Aškerc (kak napr. v Veléméri to). Človek prej ne živé samo od kulture, zgodovine in politike, zato smo našega vrlega šoferja prosili, naj malo sprenca pri martjanski Čardi, ka do Porabci videli, ka je prekmurska gibanica nej takša (depa ranč tak dobra!) kak porabske gibice. Borovnice (áfonya) pa doma po lesaj tudi samo starejši spoznajo, piti iz tega sadja pa pri nas vendrak ranč

Pri Plečnikovi cerkvi v Bogojini

nega. Zato smo vsi to pili. Zvün šteri smo na skrúma na špricer vujšli. Vredno je bilo, ka je en gospod po tem tak pravo, ka zdaj prej ešče sunce to lepše sije (ranč nej sijalo). Najbolje nas je zato bilo sram, ka so nas naši gostitelji na Cankovi več kak dve vöri zaman čakali. Predsednica Društva Avgust Pavel (jej, njino društvo se to tak zove, kak naše?) je med tem časom že inak mogla oditi. Depa župan občine Cankova Viktor Voršič in njegovi kolegi so nas tak to lepo sprejeli. Pogledali smo si Pavlovo rojstno hišo in tisti kíp (szobor) od našega ve-

likega rojaka (földink), šterega kopija je pri Muzeji Savaria v Sombotelu. Obadva je naredo isti madžarski kipar (szobrász). Če sem si dobro zapomno, kulturni dom so si zozidali tak, kak so domači ljudje delali 15 jezero vör prostovoljno (brez plače). Denar so dali samo za material. V tem vaško-gasilskem domi so pripravili spominsko sobo Avgusta Pavla.

Gda sem vüdo, kak lepo urejene imajo travnike, njive, cintore, šance, sem enemi domačini oméno, ka uni gvüšno nemajo problemov s tisto rastlino (parlagfű, latinski: Ambrosia elatior ali Ambrosia artemisiifolia), od štere na Madžarskem že vsakš štüti ali peti človek kija se skuzi pa ma svet više hodi. Nej smo se mogli zgučati, kak tomi pravijo v Sloveniji (grint?, angleški: Ambrosia, ragyvöed). Vöndrak je ranč nej potrebno, ka tak vövidi, ka uni s tem nemajo problemov. S tem to nej.

V cankovski cerkvi nam je župnik Anton Fakin pokazo njihov božji hram in nam govorio o Jožefi Borovnjaki, ki je na Cankovi delovau kak plebanoš več kak 50 let (od 1858-1909). L. 1851 je pet mesecev biu cerkveni administrator v Števanovci v Porabji. G. Borovnjak je krsto Avgusta Pavla to. Zvün tega je biu narodni buditelj Prekmurja, ki je zvün katoličanske vöre tudi slovenski jezik in kulturo gordžo.

Nato so nas gostitelji odpeljali na turistično kmetijo (verstvo) Ferencovi v ves Krašči pri Ledavskem jezeru (tó). Družina Ferencovi so nej samo po tem znani, ka turistom ponudijo fanjsko domačo jesti, ka se človeki vse sline cedijo in natačejo takšo pijačo, ka eške sunce ovak sija (ranč nej sijalo). Pri nji gosti leko spijo, nager ljudstvi pokažejo, kak se dela rítonje, kak se z rítonjem pokriva, kakšio stari traktorji s škrabci, šteri so vlekli mlatilnico. Če je potrebno, té mašine (mlatilnica je bila narejena v Budimpešti) nut vüžgejo. Da bi vendecke ja nej slabe volje domau šli, (z nami se je to to zgodilo), gospodar naprej vzeme fude, ka ljudstvo po namazanaj gutanjaj mujs more namazati pete to in pod lugašom parkrat zaplesati. Pa ka nete mislili, ka so Ferencovi nikšio romantični ostanek iz 19. stoletja, če želite pri nji kakšo žmano južino ali par dni pri nji počivati, si leko zrikate vse potrebno nej samo prek navadnega telefona, liki tudi po Interneti.

Po resan veselem zadvečarki v vesi Krašči so se župan s pomočnikom in direktorico šole s svojim autom peljali pred našim autobusom dobro par kilometrov in nam kazali pot, ka smo tak prišparali 10 kilometrov.

Dobre prijatelje smo si našli, nej?

Besedilo in slike: Francek Mukič

Porabje

ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Deák Ferenc út 17,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:
porabje@mail.datanet.hu

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.

Sombotelci Slovenci pri Pavli na Cankovi